

Kossuth Lajos u. 18/, vagy az Idegennyelvű Könyvesboltban/Budapest V., Váci utca 32/. A leghasználhatóbbak:

Kalender für Sternfreunde, 1973. /P. Ahnert/ - J.A. Barth, Leipzig, NDK. Ára: kb. 4,5 DM, 22.- Ft. Egyike a legjobb amatőr évkönyveknek.

Der Sternhimmel 1973. R.A. Naef. - Verlag Sauerländer,arau, Svájc. Ára: kb. 17 SFr., 250.- Ft. Az egyik legrészletesebb amatőr évkönyv, kár hogy magas ára csak szakkörök és Urániák számára teszi kifizetődővé.

Hvězdarská Ročenka 1973. - "Academia", Praha. Ára: 14 Kčs, = kb. 20.- Ft. A cseh nyelvű évkönyv nagy előnye, hogy legtöbb adata hazánkra is érvényes.

M E G F I G Y E L É S E K

Egy különösen aktív napfoltcsoport

Ez év júliusának végén egy nagy napfoltcsoport jelent meg a Nap-gömb délkeleti peremén. A csoport egy nagy penumbrából állt, amelyet számos beöblösödés szakitott meg; belsejében sok kisebb-nagyobb umbra /"mag"/ volt látható. A foltcsoport belsejében igen gyors és heves változások zajlottak le. 1972. júl. 31-en a Budapesti Uránia Csillagvizsgáló 20 cm-es $f=303$ cm/, polarizációs napokuláron át szemléltük meg a foltcsoportot. A nagy összetett penumbrát, a sok sötét maggal az I. tábla A/ ábrája mutatja. Az umbra színárnyalata igen változatos volt, amit nem is lehetett pontosan visszaadni rajzon. A középső két nagy umbra között 15:50 UT^h egy hosszúságú fehér sáv mutatkozott. A fehér hid fényessége és hosszúsága gyorsan nőtt, és elérte a napfáklyák fényességét. Legnagyobb fényét és méretét 16:00 UT-kor észleltük, ezután ismét halványodott. Ez a jelenség lehetett Secchi gyűrű, de nem kizárt, hogy egy igen fényes napkitörést, ún. fehér flare-t észleltünk.

A továbbiak során a csoport gyorsan felbomlott, és részai napok alatt széttolódtak. /L. a következő közleményt./ 1972. aug. 7-én már igen sok kis umbra volt a penumbrában, ezek, az Urániában készült képek szerint, gyorsan mozogtak. A csoport teljes mérete ekkor $2\frac{1}{2}$, azaz kb. 100 000 km volt.

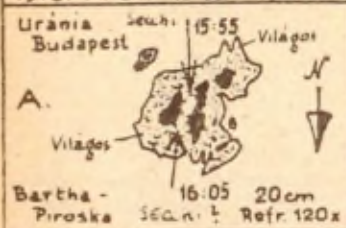
ifj. Bartha Lajos és Pirooska György
Budapest

Nagy napfoltcsoport augusztus elején

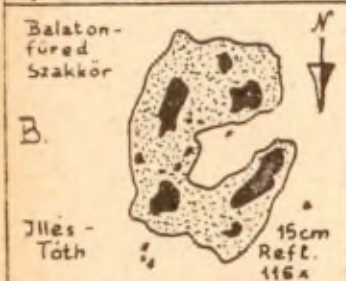
Az I. tábla B/ rajzát 1972. augusztus 6-án, 16:30 MET-kor készítettük. A nagy és sok magból összetett napfoltcsoportot 15 cm-es, Newton távcsővel észleltük $f=168$ cm/, 67 és 116-szoros nagyítással /a rajz az utóbbival készült/, 11-es hegesztő szűrőüveggel.

Illés Lajos és Tóth Béla
Városi Csillagászati és Urhájózási Szakkör
Balatonfüred

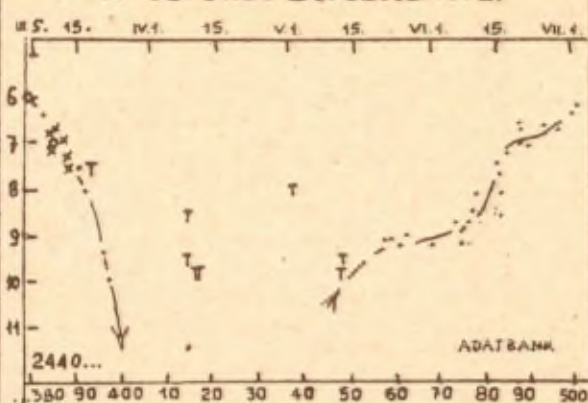
1972. VII. 31. 15:52 - 16:10 UT

1972. VIII. 6. 15:30 UT

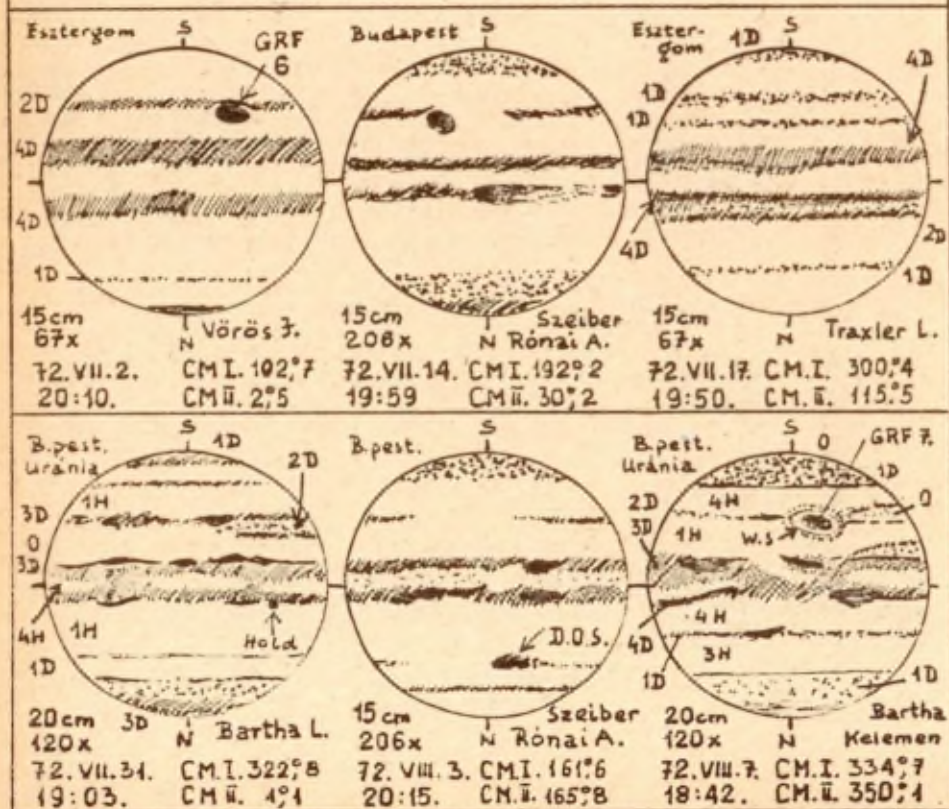

R Coronae Borealis 1972.

x = B.A.V. észlelések, o = A.A.V.S.O. adatok
 • = Magyar adatok
 T = A jelzett fénynél halványabb

JUPITER - 1972. VII-VIII.

Az összeállító megjegyzése: a két rajzon jól látható a csoport erős változása. Ki észlelte még ezt az érdekes napfoltcsoportot és a júl. 31-i jelenséget?

A Jupiter sávjai 1972. nyarán

Az 1972-es Jupiter-észlelések azt mutatják, hogy a bolygó sávjainak jellege az elmúlt évekhez viszonyítva megváltozott. A sávok színe élénk vörös, a két egyenlítői fősáv /a Déli és az Északi Egyenlítői Sávok = SEB és NEB/ igen közel húzódtak egymáshoz. Nagyon jól kivethető a Nagy Vörös Folt /a GRF/ is. Az eddig beérkezett észlelések:

I. táblázat.: Megfigyelők és műszerek

TIT Uránia Csillagvizsgáló 20 cm Heyde-refraktor; $f = 303$ cm.
80-20x-os nagyítás. Obs.: Bartha L. és Kelemen J.
Rónai Adrienne és Szeiber János. Budapest, 15 cm Newton-reflektor, 20x-os $f = 132$ cm/.
Traxler László és Vörös József. Esztergom. 15 cm Newton-refl. 67 x-es.

Néhány jellegzetes rajzot az I. táblán mutatunk be. A II. táblázat a sötét sávok és a világos zónák átlagos erősségét /Int./ adja meg, 2x5-ös skálában, itt 5D a legsötétebb, 0 az átlagos világosszürke és 5H a legvilágosabb; továbbá az észlelések számát /No./ és a sávok jovigráfikus szélességét a bolygó egyenlítőjétől /Jov.lat./; az 1972. júl. 2 és aug. 7 közti időszakban;

II. tábla: A sávok és zónák adatai. 1972.6-ra

	Int.	No.	Jov.lat.	Int.	No.	Jov.lat.
SPK	0,8 D	17		NPK	1,0 D	14
SAZ	3,3 H	3		NAZ	3,0 H	4
STB	2,1 D	18	31°	NTB	1,4 D	13 39°
STZ	2,2 H	5		NTZ	3,0 H	5
SEB	3,4 D	19	13-3°	NEB	3,6 D	18 14-3°
EZ	2,0 H	6	± 3°	-----		

A sávok, főleg a SEB és NEB az elmúlt évek során folyamatosan közeledtek az egyenlítő felé. 1972. augusztusban a két egyenlítői fősáv már majdnem összeolvadt, az Ekvatoriális /világos/ Zónát - EZ - gyakran hidalták át sötétebb sávnyúlványok. A SEB és NEB mag is igen élénk volt, gyakran léptek fel világos beöblösödések, helyenként sötét foltok.

A Nagy Vörös Folt ugyancsak igen jellegzetes volt, valóban intenzív vörös színével. Környezetében többször észlelhető volt egy világos, fehér felhő STB-ban. A GRF jovigráfikus hosszúsága a II. forgási rendszerben /Jov. long/ és erőssége.

III. táblázat: A GRF koordinátája és erőssége 1972.6-ra

1972.	Jov.long.	Int.	Módszer.	Obs.
Júl. 2. 20:10 UT	11°	6 6	kmérés	Vörös J.

	14.	19:50	UT	4°	-	kimérés	Szeiber J.
Aug.	2.	30:20	"	359°	6	kimérés	Bartha L.
	7.	18:48	"	0°	7	CM átmenet	Bartha L.
	7.	19:08	"	0°	-	kinérés	Kelemen J.

Emellett néhány igen erős; sötét folt jelentkezett rövid időre a SEB-en és a NEB-en. Különösen erős Sötét Ovális Foltot /D.C.S. = Dark Ovale Spot/ észlelt Szeiber J. és Rónai A. az NTS-n, 1972. aug. 3-án. Ennek koordinátái a II. forgási rendszerben: Jovigráfikus hosszúság = 191,2 /Jov. Long. System II./

Az R. Coronae Borealis, a változócsillag-típus főképviseelője, igen gyors és erős fényességcsökkenést mutatott, amely az I.A.U. körlevele szerint elérte a 12,5 mg-t. Hazánkban több amatőr észlelte a csillag fénycsökkenését, amelynek grafikonját az I. táblán mutatjuk be. A fénycsökkenés március 4-én kezdődött. Az Adat-Bankba beküldött észlelések: Nagy S.= 31 megfigyelés, Mezősi Cs.= 19 megf. A grafikonon ponttal ábrázoltuk a magyarországi, körrel az AAVSO által gyűjtött, x-el a BAV által közölt adatokat.

"ADAT-BANK"

A Változócsillag Adat-Bank számai

A Változócsillag Adat-Bankba 1957 és 1971 között 63 észlelő 128 változócsillagról 16 492 megfigyelést juttatott el. Egyedül az 1971-es év során 2238 megfigyelést kaptunk. Ezek az adatok bárkinek rendelkezésére állnak, és a kéréshez számított 4-6 héten belül kézbesítésre kerülnek, aki tagja a Csillagászat Baráti Körének. Kérjük azonban, hogy az észlelők is rendszeresen küldjék el megfigyeléseiket, az alábbi címre:

Nagy Sándor, Baja. Csillagvizsgáló. Tóth Kálmán u. 14

A következő változók állnak rendelkezésre és az észlelési adatok száma, 1971 végéig:

gamma Cas 4062, R Sct 990, R Lyr 920, AF Cyg 784, Z UMa 691, alfa Ori 547, Hr /nova/ Del 545, alfa Her 540, béta Peg 536, mü Cep 411, béta Lyr 321. V Boo 315, WZ Cas 305, ró Per 295, ró Cas 282, R CrB 274, R Leo 265, khi Cyg 240, zéta Aur 230, béta Per 215, Delta Cep 215, g Her 179, éta Gem 168, RS Cnc 164, RU Cas 152, U Del 146, P Cyg 134, LV /nova/ Vul 115, RS Oph 104, o Cet 100, éta Aql 99, EU Del 98, VW UMa 94, RR Ari 88, T Cep 87, Z CrB 77, X Her 76, RY Dra 74, V533 Her 74, delta Lyr 74, U Cyg 74, Nova Cep 71 74, alfa Cas 71, X Cnc 63, AW Cyg 58, R UMa 56, RY Leo 54, V Sge 52, RS Cyg 46, S Per

41, W Cas 37, VY UMa 35, VZ Cam 34, SV Vul /28, T Her 27,
 Nova Ser 700 26, HD 143808 24 TV Gem 24, U Mon. 21. - További
 67 csillagról 20-nál kevesebb adatunk van csak. Észlelők sze-
 rint a megfigyelések száma a következő képen oszlik meg /20-
 nál több beküldött észlelés/:
 Bartha L. 3758, Nagy S. 3501, Keszthelyi S. 1585, Somogyi K.
 1385, /Thaly K. 1140/, Torma T. 744, Gál P. 612, Mezősi Cs.
 525, /Pintér S. 236/, Felső G. 216, E. Kovács Z. 210, Pekker S.
 115, Papp J. 114, Pócs M. 112, Kovács L. 93, /Hegyesy P. 80/,
 Gellért A. 75, Kunovits J. 75, Mécs M. 68, Ponorí Th. A. 65,
 Taracsák G. 34, /Szabó E. 31/, Bárczy T. 28, Nagy G. 28, /Sza-
 bó A. 28/, Kelemen J. 26, Szigeti M. 24. - A zárójelbe tett
 nevek beszüntették az észlelést.

Nagy Sándor Baja

Mégevyszer a delta Cephei fényességéről

Somogyi Klára a Meteor 1972/2. sz-ban közölte észrevételét,
 amely szerint a delta / δ / Cephei maximumának fényességére
 1964/65-ben és 1971-ben eltérő adatokat észlelt. Kiegészítés-
 ként álljon itt az alábbi táblázat, alulírott 1968-ból száma-
 zó 52 észleléséből és R. Lukas berlini megfigyelő 145 adatá-
 ról, 1967-ből /VdS Nachrichtenblatt, 1968/2/.

Nagy S. - Somogyi K.	1964/65	No.	Obs.	100 Max:	3,7	Min:	4,4 mg.
R. Lukas	1967.	"	"	145	"	3,6	" 4,3 "
Bartha L.	1968.	"	"	52	"	3,5	" 4,3 "
Somogyi K.	1971.	"	"	71	"	3,6	" 4,3 "

ifj. Bartha Lajos Budapest

CSILLAGOS ÉG /1972. október - november/ Közép-Európai Idő!

H O L D F Á Z I S O K /nov. - dec./

	1972. XI.	6.	21:21	XII.	5.	21:24
Újhold						
Első negyed		14.	6:01		13.	19:36
Holdtölte:		21.	0:07		20.	10:45
Utolsó negyed:		27.	18:45		21.	11:27

Bolygók. - Merkúr: okt. végétől nov. elejéig az esti szürkü-
 letben látható, megfigyelése nehéz. - Vénusz: az év végéig
 napkelte előtt kel, hajnalcsillagként. Okt. közepén 4 órával
 nov. végén 2,5 órával kel fel a Nap előtt, távcsőben egyre
 jobban telő korongként látszik. Látszó átmérője nov. 27-én
 14"6, kb. 125 x-ös nagyítással látszik akkorának, mint a Hold
 puszta szemmel. - Mars: a Nap előtt, hajnalban kel fel, kis
 látszó átmérője /4"/ miatt nem észlelhető jól. Fényessége
 +1,9 mg. - Jupiter: az esti órákban a Nap után nyugszik,
 nov. végéig jól megfigyelhető. Látszó átmérője nov. 6-án
 23", így 60x-ös nagyítással akkora, mint a Hold. - Szaturnusz:
 napnyugta körül kel fel; egész éjszaka észlelhető. Gyuruje na-